unitatis exposuit? nisi, ut cùm ille in Patre per naturam Divinitatis esset, nos contrà in eo per corporalem ejus nativitatem, & ille rursùs in nobis per Sacramentorum ineffe mysterium crederetur: ac sic perfecta per Mediatorem unitas doceretur: cùm nobis in se manentibus ipse maneret in Patre, & in Patre manens, ipse maneret in nobis: & ita ad unitatem Patris proficeremus, cum eo qui naturaliter secundùm nativitatem inest, nos quoque in eo naturaliter ineſſemus, ipso in nobis naturaliter permanente.

d *Joan. 6.* §. 2. Quòd autem in nobis naturalis hæc unitas sit, ipse ita testatus est [d]: *Qui edit carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.* Non enim quis in eo erit, nisi in quo ipse fuerit, ejus tantùm in se assumptam habens carnem, qui suam sumpserit. Perfectæ autem hujus unitatis Sacramentum superiùs jam docuerat dicens [e]: *sicut misit me vivens Pater, & ego vivo per* [f] *Patrem; & qui manducaverit meam carnem, & ipse vivet per me.* Vivit ergo per Patrem: & quomodo per Patrem vivit, eodem modo nos per carnem ejus vivemus. Omnis enim comparatio ad intelligentiæ formam præsumitur; ut id, de quo agitur, secundùm propositum exemplum assequamur. §. 3. Hæc ergo vitæ nostræ causa est, quòd in nobis carnalibus manentem per carnem Christum habemus, victuris nobis per eum ea conditione, quâ vivit ille per Patrem. Si ergo nos naturaliter secundùm carnem per eum vivimus, id est, naturam suæ carnis adepti, quomodo non naturaliter secundùm spiritum in se Patrem habeat, cùm vivat ipse per Patrem? *Item infrà.*

e *Joan. 6.*

f *al.* propter.

§. 4. Hæc autem idcircò commemorata à nobis sunt: quia voluntatis tantùm inter Patrem & Filium unitatem Hæretici mentientes, unitatis nostræ ad Deum utebantur exemplo, tamquam nobis ad Filium, & per Filium ad Patrem obsequio tantùm, ac voluntate Religionis unitis, nulla per Sacramentum carnis & sanguinis naturalis communionis proprietas indulgeretur: cùm & per honorem nobis datum Dei Filii, & per manentem in nobis carnaliter Filium, & in eo nobis corporaliter & inseparabiliter unitis Mysterium veræ ac naturalis unitatis sit prædicandum. *Idem ibi.*

g Sup. *corpus.* §. 5. Corpus [g] Christi, quod sumitur de altari, figura est, dum panis & vinum extrà videtur: veritas autem, dum corpus & sanguis Christi in veritate interiùs creditur.

¶ Corr. Rom. α *Quæ scripta.*] Addita hæc sunt usque ad vers. *De naturali*, ex ipso originali, itémque alia nonnulla, quæ facere videbantur ad sententiæ integritatem.

β *Idem.*] Antea legebatur, *id est.* Emendatum est ex vetustis codicibus. De hoc autem loco notatum est suprà, eâd. c. *corpus.*

LXXXIII. *Item* Ambrosius in lib. 5. de Sacramentis, *c.* 1. [an. 384. *Mediolani.*]

Quare in Sacrificio aqua vino misceatur.

24. *Pars.* h *Gen.* 14. IN calicem mittitur vinum: & quid aliud? aqua. Sed tu mihi dicis, quomodo ergo Melchisedech [h] panem, & vinum obtulit? Quid sibi vult admistio aquæ? Rationem accipe. *& paucis interjectis.* §. 1. Jussit Deus Moysi, ut tangeret petram de virga: tetigit petram, & petra undam maximam fudit, sicut Apostolus ait [i]: *bibebant autem de consequenti eos petra: petra autem erat Christus.* Non immobilis petra, quæ populum sequebatur. Et tu bibe, ut te Christus sequatur. Vide mysterium. Moyses, hoc est, Propheta: virga, hoc est, verbum Dei. Sacerdos verbo Dei tangit petram: & fluit aqua, & bibit populus Dei. Tangit ergo Sacerdos calicem, redundat aqua in calice, salit in vitam æternam, & bibit populus Dei, qui Dei gratiam consecutus est. Dicisti ergo hoc. Accipe & aliud. *& paucis interjectis.* §. 2. De latere ejus [k] aqua fluxit, & sanguis. Quare aqua? quare sanguis? Aqua, ut emundaret; sanguis, ut redimeret. Quare de latere? quia unde culpa, inde gratia: culpa per feminam [l], gratia per Dominum Jesum Christum. *Item c.* 3. §. 3. Audi Psalmum [m]. Vide, quemadmodum aptus sit Cælestibus Sacramentis: *Dominus pascit me, & nihil mihi deerit, &c. Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.* Virga imperium, baculus passio est, hoc est, æterna Divinitas Christi; sed etiam passio corporalis. Illa creavit, hæc redemit: *Parasti in conspectu meo mensam, &c. & poculum tuum inebrians, quam præclarum est.* & infrà.

i 1. *Cor.* 10.

k *Joan.* 19.

l *Gen.* 2.

m *Ps.* 22.

§. 4. Quotiescumque bibis, remissionem accipis peccatorum, & inebriaris in Spiritu. Unde & Apostolus ait [n]: *Nolite inebriari vino, sed implemini Spiritu Sancto.* Vino enim qui inebriatur, vacillat, & titubat. Spiritu qui inebriatur, radicatus in Christo est. Et ideò præclara ebrietas, quæ sobrietatem mentis operatur. *Item c.* 4 [o].

n *Eph.* 5.

o *Multis omissis.*

§. 5. *Fiat voluntas tua, sicut in Cælo & in Terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, &c.* Sanguine Christi pacificata sunt omnia vel in Cælo, vel in Terra. Sanctificatum est Cælum: dejectus est Diabolus,

P ibi versatur, ubi & homo. *orig.* ubi versatur homo [p], quem ille decepit. *& paulò post.*

§. 6. Dixi vobis, quòd ante verba Christi, quod offertur, panis dicatur. Ubi Christi verba deprompta fuerint, jam non panis dicitur, sed corpus appellatur. Quare ergo in oratione Dominica, quæ posteà sequitur, ait: *Panem nostrum?* Panem quidem dixit, sed ἐπιούσιον dixit, hoc est, supersubstantialem.

¶ Corr. Rom.] Caput hoc ex indicatis B. Ambrosii locis confectum, & in summam redactum, ex originali emendatum est, & aliquot locis locupletatum.

LXXXIV. Idem in lib. 6. de Sacramentis, *c.* 1. [an. 384. *ibid.*]

Veram Christi carnem, & verum Christi sanguinem manducamus, & bibimus.

25. *Part.* q Alger. *l.* 1. *c.* 12. Guitmundus, *l.* 3. r *Joan.* 6. SIcut verus est [q] Dei filius Dominus noster Jesus Christus, non quemadmodum homines per gratiam, sed quasi Filius ex substantia Patris: ita vera caro, sicut ipse dixit, quam accipimus, & verus ejus sanguis est potus α. *Item paulò post.* §. 1. *Ego sum*, inquit [r], *panis vivus, qui de Cælo descendi.* Sed caro non descendit è Cælo, hoc est, carnem in terris assumpsit ex Virgine. Quomodo ergo descendit panis è Cælo, & panis vivus? quia idem Dominus noster Jesus Christus consors est & Divinitatis, & corporis. Et tu, quia accipis panem, Divinæ ejus substantiæ in illo participaris [f] alimento.

f *al.* participas.

¶ Corr. Rom. α *Est potus.*] Post hæc verba in originali sequitur *cap. fortè, suprà eâd.*

LXXXV. *Item* in libro de his, qui Mysteriis initiantur, *c.* 9. [fortè c. an. 384. *ibid.*]

In Sacrificio non corporalem, sed spiritualem escam accipimus.

t Algerus *l.* 1. *c.* 11. u 1. *Cor.* 10. IN illo Sacramento [t] Christus est, quia corpus est Christi. Non ergo corporalis esca, sed spiritalis est. Unde & Apostolus de typo ejus ait [u], quia Patres nostri escam spiritalem manducaverunt, & potum spiritalem biberunt. Corpus enim Dei, corpus est spiritale: corpus Christi, corpus est Divini Spiritûs.

LXXXVI. *Item* in Sermone de Abel, & Cain, *id est*, in libro de Incarnationis Dominicæ Sacramento, *c.* 4. [an. 375. *Mediolani.*]

Carnem à Christo susceptam, & corpus transfiguratum in altari offerimus.

x *al.* transfiguratum corpus in altari. y *al.* Divinitatis. z *Gen.* 4. *secundum* LXX. SI credas à Christo carnem esse susceptam, & offeras transfigurandum corpus in altaribus [x], nec distinguas tamen naturam Verbi [y], & corporis; & tibi dicitur [z], si rectè offeras, non rectè autem dividas; peccasti.

LXXXVII. *Item* Hieronymus ad Hedibiam, *quæst.* 2. [c. an. 405. *è Palæstina in Galliam.*]

In Cœna Christus fuit conviva & convivium.

a Alger. *l.* 1. *c.* 12. Ivo, *p.* 2. *c.* 5. b *Joan.* 6. NEc Moyses [a] dedit nobis panem verum, sed Dominus Jesus [b] ipse conviva & convivium, ipse comedens & qui comeditur.

LXXXVIII. *Item* Hieronymus super Matthæum, *lib.* 4. *ad c.* 26. [c. an. 400. *in Palæstina.*]

In veritate sui corporis & sanguinis Christus suis Discipulis præsentavit, quod Melchisedech sacramentaliter obtulit.

c *Matth.* 26. d Paschasius *in eundem Matthæi locum.* e *Psal.* 103. f *al.* veritatem sui. ACcipite [c], & comedite. *Hoc est corpus meum.* Postquam [d] typicum Pascha fuerat completum, & Agni carnes cum Apostolis comederat; assumit panem, qui confortat [e] cor hominis: & ad verum Paschæ transgreditur Sacramentum: ut quomodo in præfiguratione ejus Melchisedech summi Dei Sacerdos panem, & vinum offerens fecerat; ipse quoque in veritate sui [f] corporis & sanguinis repræsentaret.

LXXXIX. Idem in libro de membris Domini, *al.* De his, quæ Deo in Scripturis attribuuntur. [fortè c. an. 400. *in Palæstina.*]

Christus idem est Sacerdos & Sacrificium.

SAcerdos Dei patris dictus est filius Dei, non secundùm Divinitatem, sed secundùm Humanitatem: in qua se pro nobis per passionem, & mortem suam acceptabile sacrificium Deo patri obtulit, ut ipse esset Sacerdos qui & Sacrificium.

XC. *Item* Augustinus lib. 50. Homil. *serm.* 27. de utilitate agendæ Pœnitentiæ. [fortè c. an. 415. *ibid.*]

Judæi credentes biberunt sanguinem, quem in cruce fuderunt.

g *Act.* 2. TUnc eis Petrus [g] annunciavit eum colendum, quem crucifixerunt: ut ejus sanguinem biberent credentes, quem effuderunt fitientes.

XCI. *Item* Ambrosius *Epist.* 62. al. *l.* 8. *Epist.* 1. ad Irenæum. [c. an. 380. *Mediolani.*]

Corpus, quod ex Virgine sumptum est, à Fidelibus accipitur.

h Lanfrancus, Ivo, *p.* 2. *c.* 9. COrporeum illud [h] manna nunc est α tanti res miraculi: quia venit, quod perfectum est: perfectum autem, panis de Cælo, corpus ex Virgine, de quo satis Evangelium te docet.

¶ Corr. Rom. α *Nunc est.*] Apud B. Ambrosium sic legitur: *Et corporeum quidem illud manna hodie pleriſque in locis invenitur: sed nunc non est tanti res miraculi, quia venit, &c.* Verùm ob Gloſſam non est emendatum.

XCII.

XCII. *Item* Augustinus in Psalmum 33. [fortè c. an. 410. *in Africa.*]

Verum Christi corpus, verúmque ejus sanguinem quotidie manducamus, & bibimus.

i Lanfrancus, Guitmundus *l.* 3. Alger. *l.* 1. *c.* 9. & 12. Ivo, *p.* 2. *c.* 9. ACcesserunt [i] ad Jesum Judæi, ut crucifigerent: nos ad eum accedamus, ut corpus ejus & sanguinem accipiamus. *Item infrà.* §. 1. Verè magnus Dominus, & magna misericordia ejus verè, qui nobis dedit manducare corpus suum, in quo tanta perpessus est, & sanguinem bibere. *Item in Psal.* 45. *ad Judæos.* §. 2. Jam & securi bibite sanguinem, quem fudistis. *Idem in Psal.* 65. §. 3. Ipsum sanguinem quem per insaniam fuderunt, per gratiam biberunt. *Item in Psal.* 98 [k]. §. 4. De carne Mariæ carnem accepit. Et quia in ipsa carne hic ambulavit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit. Nemo autem illam carnem manducat, nisi priùs adoraverit. *Item in Psal.* 33 [l]. §. 5. *David* [m] *ferebatur* α *manibus suis.* Manibus suis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipso David, secundùm literam non invenimus: in Christo autem invenimus. Ferebatur enim Christus manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum ait: *Hoc est corpus meum.* Ferebatur [n] enim illud corpus in manibus suis. *Idem super Joan. tract.* 31. §. 6. Quousque biberent sanguinem, quem fuderant, de sua salute desperaverunt. *Idem in Psal.* 54. §. 7. Judæi pascebantur tamquam de pœna Domini. Nam & nos de cruce Domini pascimur, quia corpus ipsius manducamus. *Et infrà.* §. 8. Habent ergo impii epulas suas, habent & pii suas. Audi epulas piorum [o]: *Beati, qui esuriunt, & sitiunt justitiam.*

k *Et Serm.* 4. *de S. Stephano.*

l *Concione* 1.

m 2. *Reg.*

n Ferebat. *orig.*

o *Matth.* 5.

¶ Corr. Rom. α *Ferebatur.*] In Græca vulgata est παρεφέρετο, id est, *collabebatur.*

XCIII. *Item* ex Concilio Wormacensi [p]. [imò ex Capitul. *l.* 1. *c.* 161. an. 827. *in Germania.*]

Pro infirmitatibus Eucharistiam Presbyter semper habeat paratam.

p In Capit. *l.* 5. *c.* 161.

26. *Part.* q Burch. *l.* 5. *c.* 10. Ivo, *p.* 2. *c.* 20. Pann. *l.* 1. *c.* 148. PResbyter [q] Eucharistiam semper habeat paratam, ut quando quis infirmatus fuerit α, statim eum communicet, ne sine communione moriatur.

¶ Corr. Rom. α *Infirmatus fuerit.*] Apud Burchardum, & Ivonem (qui item citant Concilium Wormacienſe, *c.* 5.) & in Capitularibus *lib.* 1. *c.* 161. ubi habetur, post ista verba interponuntur hæc, *aut parvulus infirmus fuerit.*

XCIV. *Item* ex Concilio Arelatensi [r]. [imò ex Theodoro, c. an. 680. *in Anglia.*]

Pœnitentia ejus, qui non benè sacrificium custodit.

r *al.* Aurelianenſi. QUi benè [r] non custodierit sacrificium, & mus, vel aliquod aliud animal illud comederit; quadraginta diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in Ecclesia, aut pars ejus ceciderit, & non inventa fuerit; triginta dies pœniteat.

XCV. Cyprianus Eucratio fratri salutem, *lib.* 1. *Epist.* 10. [c. an. 256. *in Africa.*]

Histrionibus sacra non committantur mysteria.

s 28. *Pars.* Burch. *l.* 5. *c.* 21. Ivo, *p.* 2. *c.* 31. *& p.* 11. *c.* 83. Pann. *l.* 1. *c.* 153. PRo dilectione [s] tua, & verecundia mutua consulendum me existimasti frater charissime, quid mihi videatur de Histrione quodam, qui apud vos constitutus, in ejusdem adhuc Artis fuæ dedecore perseverat, & Magister, & Doctor non erudiendorum, sed perdendorum puerorum id, quod malè didicit, ceteris quoque insinuat; an talis debeat communicare nobiscum. Quod ego puto nec Majestati Divinæ, nec Evangelicæ disciplinæ congruere, ut pudor, & honor Ecclesiæ tam turpi & infami contagione fœdetur.

XCVI. *Item* ex Concilio Carthaginensi III. *c.* 35 [u]. [an. 397. *ibid.*]

Post conversionem non est deneganda gratia communionis.

u Et in Afric. *c.* 12. x Burch. *l.* 4. *c.* 36. Ivo, *p.* 1. *c.* 230. SCenicis [x], atque Histrionibus, cæterisque hujusmodi personis, vel Apostaticis conversis, vel reversis ad Dominum gratia, vel reconciliatio non negetur.

XCVII. *Item* ex Concilio Urbico [y]. [fortè c. an. 578. *in Gallia.*]

Presbyter in altari Missam non celebret, in quo eadem die Episcopus celebravit.

y Conc. Antisiod. *c.* 10. z Burch. *l.* 3. *c.* 226. Ivo, *p.* 3. *c.* 270. Pann. *l.* 2. *c.* 35. IN altari [z], in quo Episcopus Missam cantavit, Presbyter eodem die aliam celebrare non præsumat.

DE FESTIS ET ECCLESIASTICIS CERIMONIIS PROMULGANDIS ET OBSERVANDIS.

DISTINCTIO III.

I. *Item* ex Concilio Lugdunensi.

Tempora feriandi in Missa sunt Laicis nuntianda.

1. *Pars.* a Cod. *de fer. l. omnes dies. Novel. Leon.* 54. PRonunciandum [a] est Laicis α [1], ut sciant tempora feriandi per annum, id est, omnem Dominicam à vespera usque ad vesperam, ne Judaismo capiantur. Feriandi verò per annum isti sunt dies, Natalis Domini, sancti Stephani, sancti Joannis Evangelistæ, Innocentium, sancti Silvestri, Octavæ Domini [b] β, & Theophaniæ [c 2], Purificatio sanctæ Mariæ, sanctum Pascha cum tota hebdomada, Rogationes tribus diebus, Ascensio Domini, sancti dies Pentecostes, sancti Joannis Baptistæ, Duodecim Apostolorum, maximè tamen sanctorum Petri & Pauli, qui Mundum suæ prædicatione illuminaverunt, sancti Laurentii, Assumptio sanctæ Mariæ, Nativitas sanctæ Mariæ, Dedicatio Ecclesiæ [d 3], sancti Michaëlis Archangeli, Dedicatio cujuscumque Oratorii, & omnium Sanctorum, & sancti Martini, & illæ Festivitates, quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus [e] cum populo colluduverint, quæ vicinis tantùm circummorantibus indicendæ sunt, non generaliter omnibus. Reliquas [4] verò Festivitates per annum non sunt cogendi [5] ad feriandum, nec prohibendi [6]. Indictum verò jejunium quando fuerit denuntiatum, ab omnibus observetur.

Mogunt. I. *c.* 36. Capit. *l.* 1. *c.* 164. *& l.* 2. *c.* 35. Burch. *l.* 2. *c.* 77. Ivo, *p.* 4. *c.* 14. Balsamon *ad tit.* 7. *Nomocanonis.*

b Octavæ Natalis Domini.

c *al.* Epiphaniæ.

d *al.* Basilicæ.

e *al.* Episcopiis.

¶ Corr. Rom. α *Laicis.*] Hæc vox abest à Vaticanis exemplaribus, Burchardo, & Ivone.

β *Octavæ Domini.*] Ita in plerisque vetustis exemplaribus, & in Capitularibus, & apud Ivonem, & ceteros ferè veteres Scriptores, excepto Burchardo. Ac nihilominus ipsa octava dies ipsius Natalis significatur. Cur autem numero multitudinis proferretur, declarat Alcuinus *in c. de Octava Domini.*

¶ Pith. [1] *Laicis.*] Abest à V. C.

[2] *Et Theophaniæ.*] V. C. *vel Theophania.*

3 *Ecclesiæ.*] V. C. *Basilicæ.*

4 *Reliquas.*] V. C. *reliquæ.*

5 *Cogendi.*] V. C. *cogendæ.*

6 *Prohibendi.*] V. C. *prohibendæ.*

II. *Item* ex Concilio Toletano III. *c.* 23. [an. 589. *in Hispania.*]

In Sanctorum Solennitatibus, Divinis officiis, non saltationibus, vel cantilenis, Populi debent vacare.

f Ivo, *p.* 4. *c.* 12. IRreligiosa [f] consuetudo est, quam vulgus per Sanctorum Solennitates agere consuevit. Populi, qui debent officia Divina attendere, saltationibus & turpibus invigilant canticis, non solùm sibi nocentes, sed & religiosorum Officiis perstrepentes [g]. Hoc etenim, ut ab omnibus provinciis [h] depellatur, Sacerdotum & Judicum à Concilio sancto curæ committitur.

g *Absit, ab orig.*

h omni Hispania. *orig.*

III. *Item* ex Concilio Aurelianensi I. *c.* 29 [1]. [an. 511. *in Gallia.*]

Ante Ascensionem Domini tribus diebus Litaniæ celebrentur.

i Beda de Officiis, *tomo* 7. k Albinus *p.* 67. Burch. *l.* 13. *c.* 17. Ivo, *p.* 4. *c.* 11. l *al.* post missum. ROgationes [k], id est, Litaniæ, ante Ascensionem Domini placuit celebrari, ita ut præmissum [l] triduanum jejunium in Dominicæ Ascensionis solennitate solvatur. Per quod triduum servi, & ancillæ ab opere relaxentur, quò magis plebs universa conveniat. Quo triduo omnes abstineant, & Quadragesimalibus cibis utantur.

IV. *Item* ex Concilio eodem, *c.* 33. [an. 511. *ibid.*]

Episcopus die Dominico non desit Ecclesiæ.

EPiscopus, si infirmitate non fuerit impeditus, Ecclesiæ, cui proximus fuerit, die Dominico deesse non debet.

V. *Item* ex eodem, *c.* 27 [m]. [an. 511. *ibid.*]

Hos dies Civibus in villa celebrare non licet.

m Conc. Arvernense, *c.* 14. Et Agathense, *c.* 63. n Burch. *l.* 2. *c.* 75. *& l.* 19. *c. de sacrilegio.* Ivo, *p.* 4. *c.* 12. NUlli [n] Civium Paschæ, Natalis Domini, & Quadragesimæ α [7] solennitatem in villa liceat celebrare, nisi quem infirmitas probabitur tenuisse.

¶ Corr. Rom. α *Et Quadragesimæ.*] Sic etiam in originali impresso. Sed Ivo habet, *vel Quinquagesimæ.* Burchardus, *vel Pentecostes*, & ita est in Concilio Agathensi, *c.* 63. & in Arvernensi, *c.* 14.

¶ Pith. [7] *Quadragesimæ.*] 3. V. C. *Quinquagesimæ.*

VI. *Item* ex eodem Aurelianensi, *c.* 26. [an. 511. *ibid.*]

Ante solennitatem Paschæ Quadragesima est celebranda.

SAcerdotibus omnibus est decretum, ut ante Paschæ solennitatem non Quinquagesima, sed Quadragesima teneatur.

VII. *Item* ex Concilio Martini Papæ Bracarensis, *c.* 50 [o]. [c. an. 572. *in Hispania.*]

Quintâ Feriâ ultimæ Septimanæ Quadragesimæ jejunium solvi non licet.

o In Capit. Carac. Synod. NOn liceat quintâ Feriâ noviſſimæ septimanæ jejunium solvere, & omnem exhonorare Quadragesimam, sed sincerè [8] abstinentes totam Quadragesimam peragere.

¶ Pith. [8] *Sincerè.*] Malim *sicerâ*, ut XXXIII. *q.* 2. *c.* 8. id est, sine vino & medone, ut est apud Bedam *cap.* 7. *de Remiss. peccat.* & Burch. *lib.* 19. *c.* 9. Ivo part. 15. *c.* 289. De sicera, Hieron. *Epist.* 2. *ad Nepot.*